

PREDLOGI ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU PREDSTAVE

Pravljica Zlata ptica se je v številnih različicah pojavljala po vsej Evropi. V Sloveniji so jo zapisali številni zbiralci ljudskega blaga. Najbolj znano različico pravljice je v 19. stoletju zapisal Matija Valjavec, v izbor slovenskih narodnih pravljic (1952) pa jo je uvrstil Alojzij Bolhar. Poiščite eno od številnih izdaj slovenskih ljudskih pravljic in preberite Zlato ptico, kakor se je ohranila v zapisu Matije Valjavca.

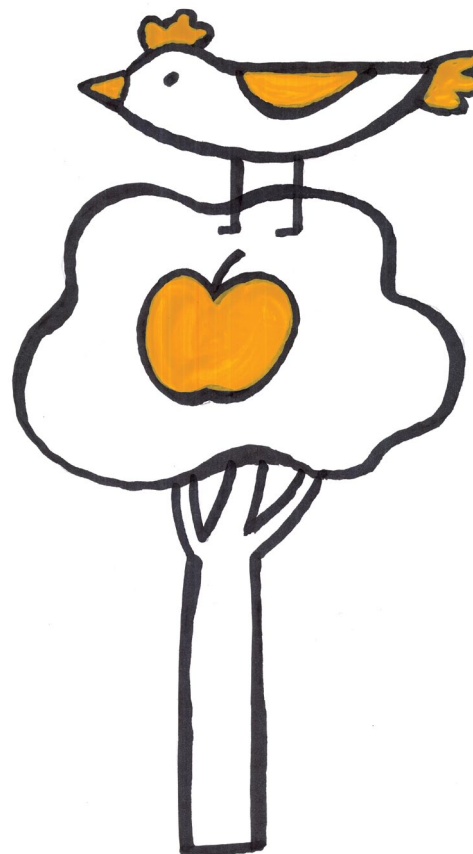
Za zanimivo primerjavo poiščite še rusko različico z naslovom Carjevič Ivan in Žar ptica, ki je izšla leta 1997 pri Založbi Učila.

Podrobno in zanimivo branje ponuja stran Zlata ptica na Wikipediji. Tam najdete analizo pravljice, navedene so izdaje zbirk pravljic, v katere je uvrščena pravljica Zlata ptica, najdete pa lahko tudi zanimivosti o simboliki jabolka v mitih in literaturi.

Zlata ptica je tako imenitna pravljica, da je dala celo ime zbirki pravljic in pripovedk, ki od leta 1956 izhaja pri založbi Mladinska knjiga.

V deževnem dnevu ali pa ob prijetnem večeru lahko pravljici Zlata ptica prisluhnete v radijski pripovedi. Najdete jo na spletu: https://www.youtube.com/watch?v=-vYls_j2jSQ

Na lutkovno predstavo Zlata ptica pa se spomnite tudi ob igranju napete igre, ki smo jo za vas pripravili v gledališkem listu.

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

Zlata ptica je pravljica o družini. In državi. O pohlepu. O grehu. O tem, da vsak 'človek' ni človek sam po sebi. Najprej je bitje, podobno zveri, bitje, ki mu vladajo najnižji nagoni. Če te nagone premaga, lahko postane človek. Torej, Zlata ptica je pravljica o učlovečenju.

Že v prvem prizoru spoznamo glavne osebe in težavo, s katero se bodo spopadle. Kralj, oče treh sinov, vlada kraljestvu. Kraljestvo je bogato in stabilno. Na kraljevem vrtu raste jablana, ki rodi zlata jabolka. Zlata jabolka so prisposoda bogastva, sijaja, moči in, seveda, razkola. Nekega dne ugotovijo, da jim nekdo vsako noč kraje jabolka. Jablano zastražijo, a roparja nikoli ne ujamejo. Tudi dva kraljeva sina gresta stražit. Nič.

Končno najmlajšemu sinu uspe, da s svojo puško zadene ptiča, ki je vsako noč neslišno priletel iz drugega kraljestva in trgal jabolka. Na tla padejo tri zlata peresa. Peresa prinese očetu. Ker so bila peresa zlata, je rekel kralj sam pri sebi: »Kako lep mora biti šele ptič, ki ima taka peresa!« — Ker bi ga rad imel, pravi na glas: »Tisti, ki mi prinese zlatega ptiča, bo kralj.«

Torej: sam pri sebi si kralj zaželi zlatega ptiča, ki je prisposoda posvetne želje, pohlepa. Objekti naših želja so leteči, izmuzljivi in težko dosegljivi in naša

strast je zlata. Zato kralj na glas obljubi kraljestvo tistemu, ki ujame zlato ptico. Vendar je zlata ptica tudi roparica. Kot se izkaže pozneje, so v tej zgodbi roparji — vsi.

Kralj si želi zlato ptico. Sinovi si želijo zlato krono.

Starejša sinova že takoj na začetku pokažeta svojo ozkosrčnost. Ko se ustavita, da bi se odpočila in kaj pojedla, k njima stopi lačen medved in vljudno prosil, če bi tudi njemu kaj dala. Oba se odzoveta (živalsko) sebično: z rokami zgrabita svojo hrano in medveda z grdimi besedami (lahko bi tudi rekli z renčanjem) odženeta. V tem prizoru je zelo pomembno dejstvo, da je percepcija popolnoma obrnjena: medved je vljuden in človeški (sicer je lačen medved prisposoda zverinskosti), kraljeva sinova pa sta ne le nevljudna, temveč tudi nečloveška. Medveda sprejmeta v njegovi živalski formi in ne po njegovem obnašanju. Torej, zavrgla sta počlovečeno žival, ki se je hotela udomačiti, in se kot človeka izkazala – živalska. Kajti naloga medveda v zgodbi je prav to, da pred njim človek pokaže svojo pravo naravo. Onadva pa sta pustila svojo zver lačno in zato tudi sama ostala lačna (pohlepna). Takoj zatem ju ujame roparska tolpa. In zdaj se začne roparsko žuganje — zažugajo jima, da ju bodo umorili, če ne postaneta roparja tudi sama. In brata postaneta člana roparske tolpe.

Ko se najmlajši kraljev sin ustavi na svoji poti, da bi se spočil in nekaj pojedel, sprejme in nahrani medveda, ko ta pristopi k njemu. Ne le da ga nahrani, še konja mu da in vse, kar mu je še ostalo. Ko najmlajši kraljev sin vpraša, koga bo zdaj jezdil, ko mu je še konja pojedel, mu medved odgovori, da lahko jezdi njega. Najmlajši sin je torej nahranil svojo zver in jo udomačil, tako da mu ta služi.

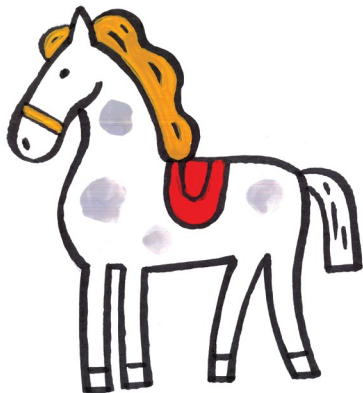
Medved mu pomaga najti zlato ptico. A ko ga

pripelje na kraj, kjer jo lahko ukrade, ga opozori: ne izbiraj, vzemi prvo, tisto, ki ti je najbližja (v ruski različici mu reče: vzemi zlato ptico, a ne jemlji zlate kletke), ker se bodo stražarji sicer zbudili. Najmlajši sin ne uboga in hoče vse – ptico in kletko, ker si misli sam pri sebi: kaj mi bo ptič brez kletke. Seveda ga ujamejo, ker je hotel več, hotel je preveč. In roparsko žuganje se ponovi. Zažugajo mu, da ga bodo umorili, če jim iz drugega kraljestva ne pripelje zlatogrivega konja. Torej: tistega, ki je hotel ukrasti zlato ptico, pošljejo, da ukrade zlatogrivega konja.

Medved mu odpusti pohlep (saj je samo človek, bi rekel) in mu pomaga pri kraji zlatogrivega konja. A tudi tokrat ga opozori: vzemi konja, ne jemlji zlate uzde. Ko najmlajši sin zagleda zlatogrivega konja, si misli sam pri sebi: kaj mi bo konj brez uzde. In ponovno se prebudijo stražarji ter ga ujamejo. Zažugajo mu, da ga bodo umorili, če jim iz morskega kraljestva ne pripelje morske deklice (zlatolasko). Torej: tistega, ki je hotel ukrasti zlatogrivega konja, pošljejo, da ugrabi zlatolasko.

Medved mu ponovno odpusti pohlep (saj je samo človek) in mu pomaga ugrabiti zlatolasko.

Na poti nazaj mu medved pomaga, da ponovno krade in obdrži vse, kar je že ukradel.

Ko pride najmlajši sin v prvo večje mesto, izve, da bodo tisti dan zaradi ropanja obesili njegova starejša brata. Plača za njuno izpustitev in se odpravi domov. Brata gresta za njim; ko vidita, da s sabo nosi zlato ptico, ga umorita. In tu se zgodi končna preobrazba oz. učlovečenje.

Brata si razdelita ukradeno blago (kajti za njiju je vse to samo »blago«), pozneje si

razdelita tudi kraljestvo (saj je samo »blago«). Vzdušje v kraljestvu je turobno: zlata ptica ne poje, zlatogrivega konja ni mogoče jahati, zlatolaska pa vene od žalosti.

Mrtvega najmlajšega sina na cesti najde medved. Odkoplje neko korenino, jo stolče na kamnu, kane sok mrtvem v usta in mladenič oživi in ozdravi. Od tu naprej o medvedu ne vemo ničesar več.

Najmlajšega kraljevega sina v raztrgani obleki doma nihče ne prepozna. Tudi brata ne. Je le revež, ki je pustil svojo živalsko naravo v prejšnjem življenju. Umrli je, preden je zares umrl. Doma se končno prikaže kot človek, ki je nahranil svojo zver, ki je rešil svoje bližnje smrti, ki je ljubil svojo zlato ptico, ki je ljubil svojega zlatogrivega konja in ljubil svojo zlatolasko. In očeta. In domovino.

Zver je udomačena, zlata ptica začne peti, zlatogrivi konj začne rezgetati in poskakovati, zlatolaska pa se začne smejati.

Torej, njegovi zakladi so odslej človečnost, sočutje in ljubezen in vse, kar si je prislužil in česar ni mogoče ukrasti.

Nebojša Pop Tasić

Avtor besedila in dramaturg pri predstavi Nebojša Pop Tasić je z Lutkovnim gledališčem Maribor sodeloval kot glasbenik pri predstavi Turjaška Rozamunda (2000), kot avtor besedila, režiser in glasbenik že pri predstavi Metuljeva dežela (2002) in kot avtor besedil pri predstavah Krokodil Poro (2003) in Salto Mortale (2012). Več o njem lahko preberete na spletni strani:

http://www.sigledal.org/geslo/Neboj%C5%A1a_Pop_Tasi%C4%87

Silvan Omerzu v Lutkovnem gledališču Maribor prvič ustvarja predstavo za otroke. Leta 2012 je kot režiser in avtor likovne podobe postavil na oder predstavo Salto Mortale. Ob bogatem gledališkem in lutkovnem opusu srečujemo Silvana Omerzua tudi kot ilustratorja slikanic za otroke. Več o njem lahko preberete na spletni strani:

http://www.sigledal.org/geslo/Silvan_Omerzu

Bojana Šaljić Podešva doslej v Lutkovnem gledališču Maribor podpisuje avtorsko glasbo za predstavo Salto Mortale leta 2012. Njeno bogato ustvarjanje je zbrano na spletni strani:

<http://www.bojanasaljic.si/>